

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM

CZĘŚĆ 1. HISTORIA I WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy na kolejno ponumerowanych 21 stronach jest wydrukowanych **25 zadań**.

2. Sprawdź, czy do arkusza jest dołączona karta odpowiedzi.

3. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.

4. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.

5. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.

6. W arkuszu znajdują się różne typy zadań. Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zaznacz znakiem **X**, np.

A. B. C. **X**.

7. W niektórych zadaniach zdecyduj, czy zdanie jest prawdziwe, czy fałszywe i zaznacz znakiem **X** wybraną odpowiedź, np.

X	F
----------	---

 albo

T	X
---	----------

8. Pozostałe zadania wykonuj zgodnie z poleceniami.

9. Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.

A. **X** C.

X

10. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia
do nieprzenoszenia
zaznaczeń na kartę

**21 KWIETNIA
2015**

**Godzina rozpoczęcia:
9:00**

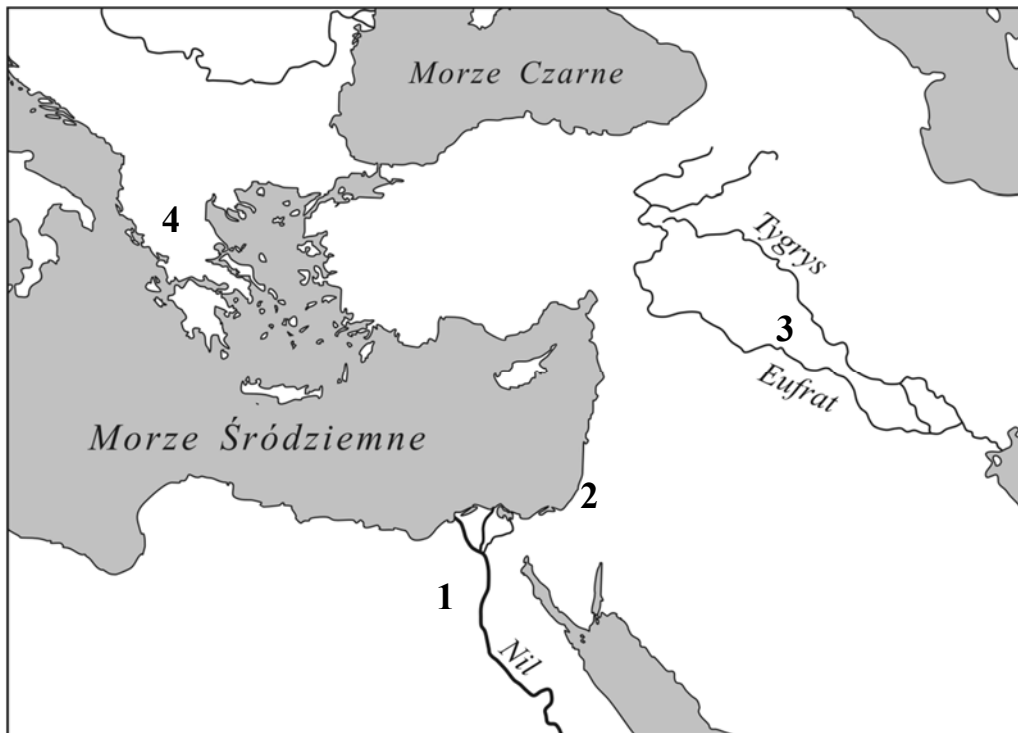
**Czas pracy:
do 80 minut**

GH-H7-152

Tekst i mapa do zadania 1.

Ja jestem królem potężnym, słońcem Babilonu nad krajem Sumeru.

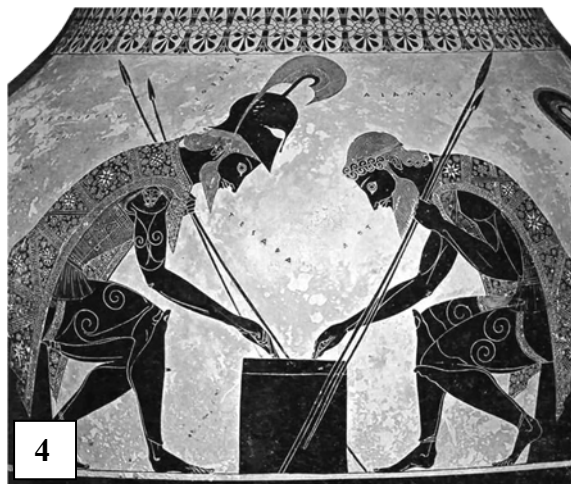
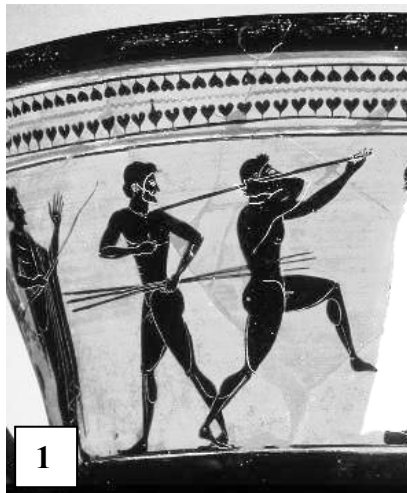
Zadanie 1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Te słowa wypowiedział król, który rządził na obszarze oznaczonym na mapie numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Ilustracje do zadania 2.

Zadanie 2. (0–1)

Która ilustracja nie przedstawia konkurencji rozgrywanej w czasie starożytnych igrzysk w Olimpii? Zaznacz dobrą odpowiedź.

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Ilustracje do zadania 3.

Zadanie 3. (0–2)

Spośród budowli przedstawionych na ilustracjach oznaczonych literami A–D wybierz tę, którą zbudowano najwcześniej, oraz tę, którą zbudowano najpóźniej. Zaznacz dobre litery.

3.1.	budowla zbudowana chronologicznie najwcześniej	A	B	C	D
3.2.	budowla zbudowana chronologicznie najpóźniej	A	B	C	D

Zadanie 4. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Szereg, w którym uporządkowano religie zgodnie z chronologią ich powstania, to:

- A. judaizm, chrześcijaństwo, islam.
- B. islam, judaizm, chrześcijaństwo.
- C. chrześcijaństwo, islam, judaizm.
- D. judaizm, islam, chrześcijaństwo.

Tekst do zadania 5. i 6.

Nie mam co jeść i w co się ubrać. Proszę cię więc, panie, abyś zaopiekował się mną. Jeżeli pomożesz mi, dasz jedzenie i ubranie, to ja, do końca mego życia, będę ci służył i będę ci posłuszny.

Zadanie 5. (0–1)

Kto napisał ten tekst? Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1. albo 2.

A.	Wasal,	ponieważ	1.	obiecuje wierną służbę.
B.	Senior,		2.	obiecuje, że da jedzenie i ubranie.

Zadanie 6. (0–1)

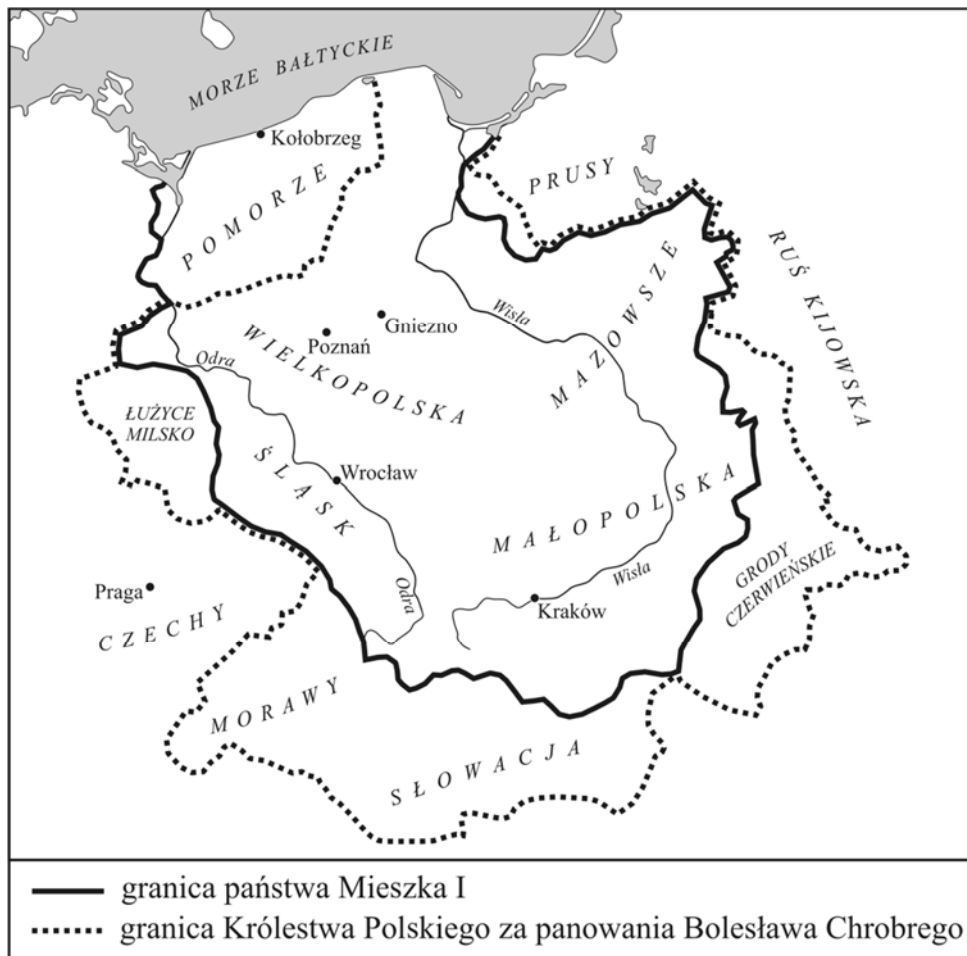
Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Opisane w tekście stosunki społeczne były powszechne w Europie Zachodniej

- A. w starożytności.
- B. w średniowieczu.
- C. w czasach renesansu.
- D. w czasach oświecenia.

Mapa do zadania 7.

Zasięg terytorialny Polski za panowania Mieszka I i Bolesława Chrobrego

Zadanie 7. (0–3)

Uzupełnij tekst. Wpisz obok każdego zdania dobrą literę.

7.1. Mapa przedstawia zmiany terytorialne państwa polskiego ____.

- A. pod koniec IX i na początku X wieku
- B. pod koniec X i na początku XI wieku
- C. pod koniec XI i na początku XII wieku

7.2. W Polsce rządziła w tym czasie dynastia ____.

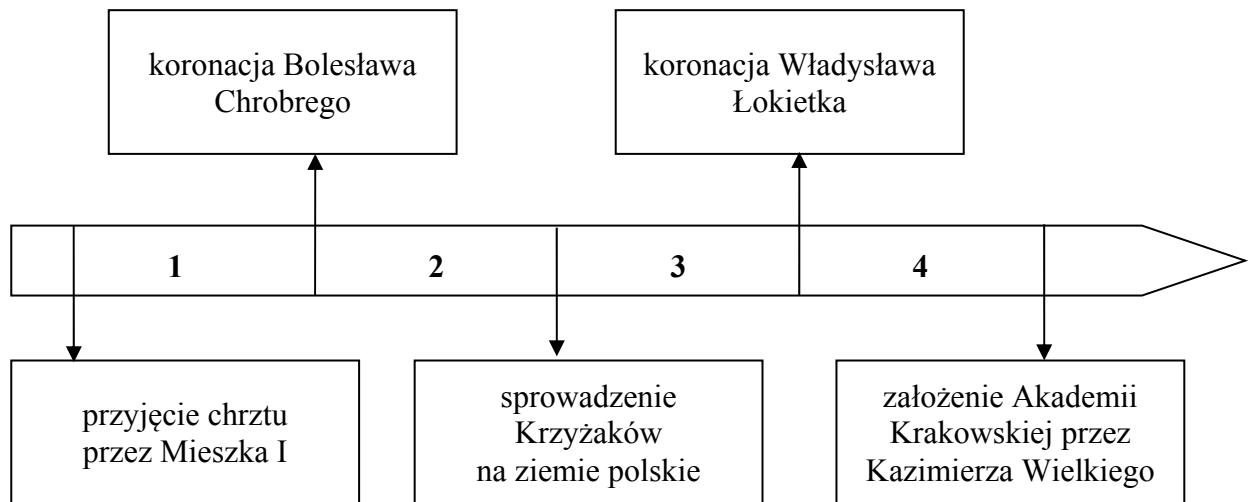
- A. Piastów
- B. Jagiellonów
- C. Andegawenów

7.3. Bolesław Chrobry powiększył terytorium swojego państwa o ____.

- A. Śląsk
- B. Wielkopolskę
- C. Grody Czerwieńskie

Tekst i taśma chronologiczna do zadania 8.

I żeby nie było między synami wojny o tron, żeby nie było nienawiści i kłótni, dzieli między synów państwo polskie. Najstarszemu Władysławowi daje ziemię krakowską, sieradzką, łączycką, Śląsk i Pomorze. Innym synom rozkazuje, aby byli Władysławowi we wszystkim posłuszni.

Zadanie 8. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Opisane w tekście wydarzenie było w okresie, który oznaczono na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Tekst i mapa do zadania 9.

Z okolicy Kalikatu pochodzą przyprawy korzenne, używane we wszystkich krajach świata. W Kalikacie przyprawy korzenne pakowane są na statki i przewożone do portu Dżidda. Potem mniejszymi statkami płyną do portu Tur. Stąd do Kairu przyprawy przewożą wielbłądy. Z Kairu wędrują do Aleksandrii. Z Aleksandrii przyprawy zabierane są przez statki z Wenecji i z Genui.

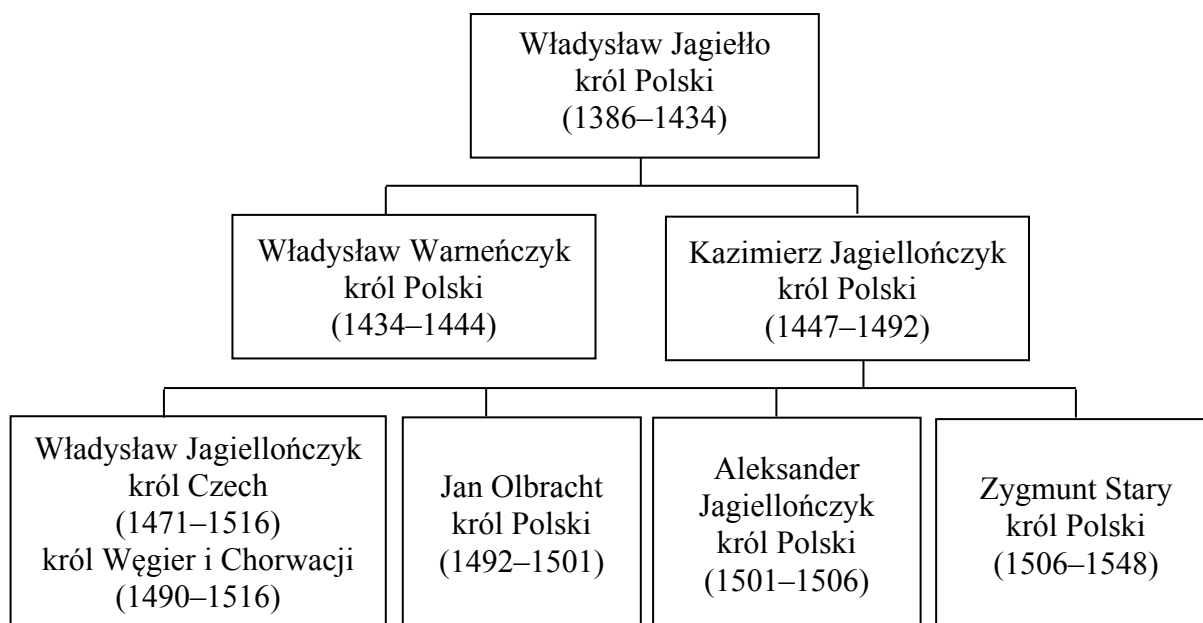

Zadanie 9. (0–1)

Zdecyduj, czy zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli zdanie jest fałszywe.

W handlu przyprawami korzennymi brali udział kupcy z Wenecji.	P	F
Opisana w tekście trasa transportu przypraw korzennych na mapie jest oznaczona numerem 1.	P	F

Tablica genealogiczna i tekst do zadania 10.

Zapis, np. 1471–1516, oznacza lata panowania.

Mikołaj Kopernik urodził się w 1473 roku w Toruniu, zmarł w 1543 roku we Fromborku. Od 1496 roku studiował astronomię w Bolonii. W 1503 roku powrócił do Polski. Był sekretarzem i lekarzem wuja, biskupa warmińskiego Łukasza Watzenrode. W 1510 roku zamieszkał we Fromborku. W czasie wojny polsko-krzyżackiej w latach 1520–1521 bronił Olsztyna przed Krzyżakami. W 1543 roku ukazało się jego najważniejsze dzieło *O obrotach sfer niebieskich*.

Zadanie 10. (0–1)

Zdecyduj, które zdanie jest falszywe. Zaznacz F przy zdaniu fałszywym.

1.	W czasie życia Kopernika w Polsce rządziło kolejno czterech królów.	F
2.	Gdy w Polsce rządził Aleksander Jagiellończyk, Mikołaj Kopernik rozpoczął studia uniwersyteckie we Włoszech.	F
3.	Za rządów Zygmunta Starego ukazało się dzieło Mikołaja Kopernika <i>O obrotach sfer niebieskich</i> .	F

Tekst do zadania 11.

Henryk, król Polski i wielki książę litewski.

Ogłaszamy, że my i potomkowie nasi, królowie polscy, zgadzamy się, aby po śmierci naszej wolne wybieranie króla zostało.

A jeślibyśmy wystąpili przeciwko prawom i wolnościom obywateli koronnych obojga narodów, to ci od posłuszeństwa nam będą zwolnieni.

Zadanie 11. (0–1)

Zdecyduj, czy zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli zdanie jest fałszywe.

Tekst mówi o tym, że w Polsce będzie rządził król dziedziczny.	P	F
Jeżeli król złamie prawa i wolności obowiązujące w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, to szlachta może być królowi nieposłuszna.	P	F

Zadanie 12. (0–2)

Do form ustrojów państwowych dopasuj opis. Zaznacz w każdym wierszu tabeli dobrą literę.

12.1.	monarchia parlamentarna w Anglii	A	B	C	D
12.2.	monarchia absolutna we Francji	A	B	C	D

A. Król sam rządzi w państwie. Sam o wszystkim decyduje.

B. W państwie rządzi prezydent. Jest wybrany na cztery lata.

C. Król nie może o wszystkim sam decydować. Musi przestrzegać postanowień parlamentu.

D. Najważniejszą władzą w państwie jest sejm walny. Składa się z izby poselskiej i senatu.

Ilustracja do zadania 13.

Zadanie 13. (0–1)

Czy na ilustracji jest budowla w stylu klasycystycznym? Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1. albo 2.

A.	Tak,	ponieważ	1.	jest podobna do budowli w stylu romańskim.
B.	Nie,		2.	jest podobna do budowli antycznej.

Mapa i tabela do zadań 14. i 15.

Rozbiory Polski

- ziemię przyłączone do Rosji, Austrii i Prus w 1772 roku
- ziemię przyłączone do Rosji i Prus w 1793 roku
- ziemię przyłączone do Rosji, Austrii i Prus w 1795 roku

Obszary zabrane przez zaborców w czasie rozbiorów Polski (w tys. km²)

	Rosja	Austria	Prusy
I rozbiór	92	83	36
II rozbiór	250	–	58
III rozbiór	120	47	48

Zadanie 14. (0–1)

Zdecyduj, czy zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli zdanie jest fałszywe.

Największa część ziem Rzeczypospolitej była pod zaborem rosyjskim.	P	F
Warszawa po drugim rozbiorze znalazła się w granicach Prus.	P	F

Zadanie 15. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Obszar zaboru, którego granice oznaczono na mapie linią **— — — —**, miał powierzchnię

- A. 92 tys. km².
- B. 83 tys. km².
- C. 58 tys. km².
- D. 47 tys. km².

Teksty do zadania 16.

W *Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela* napisano, że nie można obywatelowi zabrać jego własności bez zapłacenia odszkodowania.

W *Kodeksie Napoleona* napisano, że nie można nikogo zmusić, aby oddał swoją własność, jeżeli nie otrzyma za nią zapłaty.

Zadanie 16. (0–1)

Zdecyduj, czy zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli zdanie jest fałszywe.

W dokumentach są zawarte sprzeczne poglądy na temat prawa własności.	P	F
Autorzy <i>Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela</i> chcieli ochronić własność prywatną.	P	F

Mapa do zadania 17.

Zadanie 17. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Granice Królestwa Polskiego widoczne na mapie zostały ustalone

- A. w wyniku pokoju w Tylży.
- B. w wyniku I rozbioru Polski.
- C. w czasie kongresu wiedeńskiego.
- D. po upadku powstania listopadowego.

Tekst źródłowy do zadania 18.

Fragment dekretu Tymczasowego Rządu Narodowego

Komitet Centralny Narodowy jako Tymczasowy Rząd Narodowy postanowił:

Art. I. Wszystkie ziemie razem z ogrodami, zabudowaniami mieszkalnymi i gospodarskimi są od teraz własnością chłopów, bez żadnych obowiązków, danin, pańszczyzny lub czynszu, z warunkiem jedynie opłacania podatków i odbywania służby krajowej.

Zadanie 18. (0–3)

Uzupełnij tekst. Wpisz obok każdego zdania dobrą literę.

18.1. Ten dokument został wydany przez władze powstańcze w czasie ____.

- A. powstania kościuszkowskiego
- B. powstania listopadowego
- C. powstania styczniowego

18.2. Dokument mówił o ____.

- A. uwłaszczeniu chłopów
- B. powołaniu chłopów do wojska
- C. podwyższeniu opłacanego czynszu

18.3. Celem tego dokumentu było ____.

- A. zwalczanie bogatych właścicieli ziemskich
- B. stworzenie nowoczesnych gospodarstw rolnych
- C. zachęcenie chłopów do wzięcia udziału w powstaniu

Tekst do zadania 19.

Fragment dokumentu przyjętego przez przedstawicieli stanu Karolina Południowa w 1860 roku.

My mieszkańcy Karoliny Południowej decydujemy, że zrywamy unię [związek] z innymi stanami Stanów Zjednoczonych.

Zadanie 19. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

W wyniku ogłoszenia dokumentu

- A. podpisano Deklarację Niepodległości Stanów Zjednoczonych.
- B. wybuchła wojna secesyjna w Stanach Zjednoczonych.
- C. Stany Zjednoczone przystąpiły do I wojny światowej.
- D. uchwalono konstytucję Stanów Zjednoczonych.

Ilustracja i tekst do zadania 20.

Osoba przedstawiona na zdjęciu powiedziała następujące słowa:
„Żołnierze! Daliście już przykład innym, jak bić się o niepodległość ojczyzny. Obecnie naród nie chce, abyście sami walczyli, i w Krakowie powstają Legiony Polskie do wojny z Rosją.”

Zadanie 20. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Tekst ten to

- A. manifest wydany przez cesarza Niemiec.
- B. rozporządzenie Romana Dmowskiego o obowiązku służby wojskowej.
- C. rozkaz Józefa Piłsudskiego do oddziałów Pierwszej Kompanii Kadrowej.
- D. odezwa Ignacego Jana Paderewskiego do Polaków służących w armii francuskiej.

Tekst do zadania 21.

Art. 10.

2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.

Zadanie 21. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Z powyższego zapisu wynika, że prawo w Polsce uchwała

- A. rząd.
- B. trybunał.
- C. prezydent.
- D. parlament.

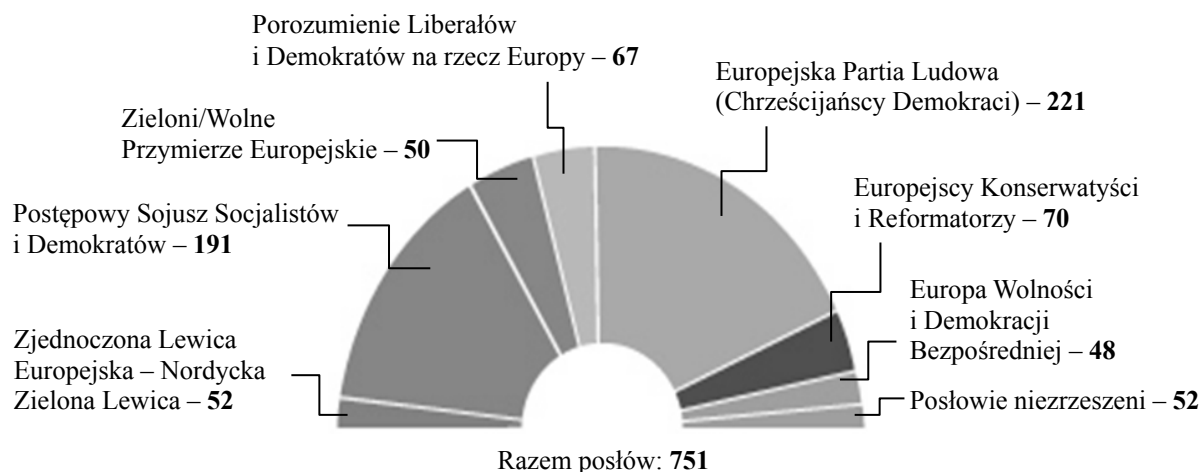
Zadanie 22. (0–2)

Jakie prawa i wolności zapisane w konstytucji zostały złamane w opisanych sytuacjach? Dopasuj do każdej sytuacji zapis w konstytucji (A, B, C, D). Zaznacz w każdym wierszu tabeli dobrą literę.

22.1.	Michał znalazł zaadresowany do Marysi list, otworzył go i przeczytał.	A	B	C	D
22.2.	Przewodniczący przerwał wystąpienie radnemu Kowalskiemu i nie dopuścił ponownie do głosu, gdy ten, w czasie posiedzenia rady gminy, zaczął krytykować działania burmistrza.	A	B	C	D

- A. „Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą.” (Art. 41.)
- B. „Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się.” (Art. 49.)
- C. „Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów.” (Art. 54.)
- D. „Zapewnia się nienaruszalność mieszkania.” (Art. 50.)

Ilustracja do zadania 23.

Zadanie 23. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Wymienione na schemacie ugrupowania tworzą

- A. Radę Europejską.
- B. Komisję Europejską.
- C. Radę Unii Europejskiej.
- D. Parlament Europejski.

Tekst do zadania 24.

Ustawa o samorządzie terytorialnym (fragment)

Art. 6.

1. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym.

Zadanie 24. (0–1)

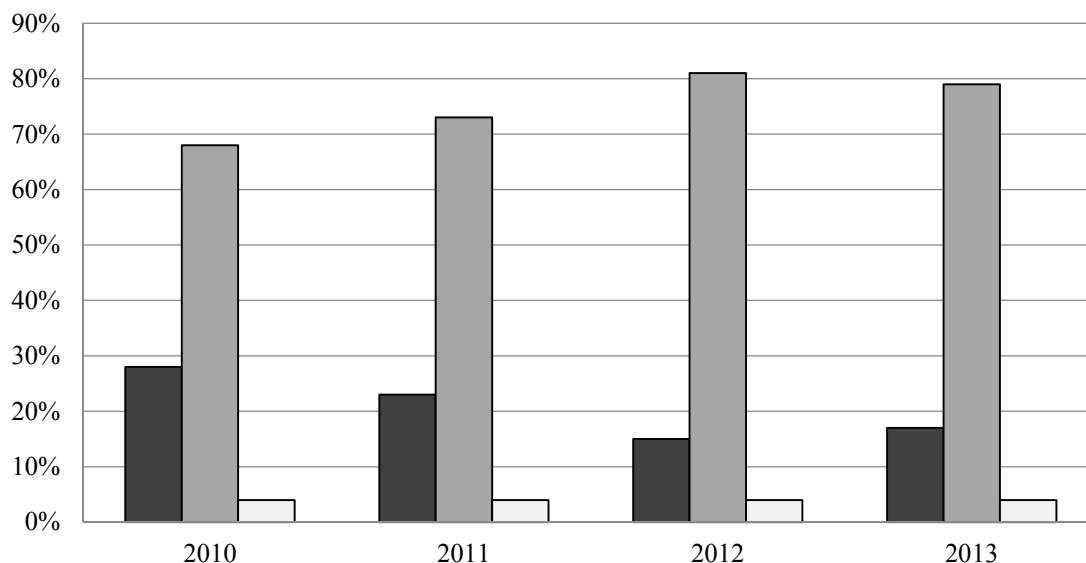
Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Jednym z zadań gminy jest

- A. zarządzanie budynkami komunalnymi.
- B. utrzymanie autostrad przebiegających na jej obszarze.
- C. wydawanie cudzoziemcom zezwoleń na pobyt stały w Polsce.
- D. wydawanie paszportów.

Wykres do zadania 25.

Poparcie dla wprowadzenia euro w Polsce

Kiedy w Polsce należy wprowadzić euro?

- Euro w Polsce należy wprowadzić najszybciej, jak to będzie możliwe.
- ▒ Z wprowadzeniem euro nie należy się spieszyć.
- Trudno powiedzieć.

Zadanie 25. (0–1)

Zdecyduj, czy zdania są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli zdanie jest fałszywe.

Większość Polaków w 2013 roku chciała szybkiego przystąpienia Polski do strefy euro.	P	F
Od roku 2010 do roku 2012 zwiększył się procent (%) osób, które chciały jak najszybszego wprowadzenia euro w Polsce.	P	F

Brudnopis

A series of horizontal dotted lines for writing.